

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 21 stycznia 2025 r.

Pozycja 28

POSTANOWIENIE z dnia 6 października 2023 r. Sygn. akt Ts 54/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Piotr Pszczółkowski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej [...] sp. z o.o. z siedzibą w G. o zbadanie zgodności:

art. 394² § 1¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) w zakresie, w jakim „nie przewiduje on możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji odmawiające zwolnienia od kosztów sądowych (opłaty sądowej od apelacji) w wyniku rozpoznania przez sąd drugiej instancji wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych zawartego w apelacji lub wniesionego wraz z apelacją”, z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 45 ust. 1, art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 4 marca 2022 r. (data nadania) [...] sp. z o.o. (dalej: skarżąca) – reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru – wystąpiła z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia na tle następującego stanu faktycznego.

Od wyroku Sądu Okręgowego w G. z 12 listopada 2020 r. (sygn. akt [...]) skarżąca wniosła apelację wraz z wnioskiem o zwolnienie jej z opłaty od apelacji. Wniosek ten został oddalony przez Sąd Apelacyjny w G. postanowieniem z 9 marca 2021 r. (sygn. akt [...]). W związku z powyższym skarżąca złożyła wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyżej wymienionego orzeczenia, który Sąd Apelacyjny odrzucił postanowieniem z 9 kwietnia 2021 r. (sygn. akt [...]). Postanowieniem z 7 czerwca 2021 r. (sygn. akt [...]) sąd ten odrzucił kolejny wniosek skarżącej o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia orzeczenia z 9 kwietnia 2021 r.

Sąd Apelacyjny orzeczeniem z 19 kwietnia 2021 r. (sygn. akt [...]) odrzucił apelację skarżącej. Zażalenie na powyższe rozstrzygnięcie zostało oddalone postanowieniem Sądu Apelacyjnego z 18 listopada 2021 r. (sygn. akt [...]). Orzeczenie to wskazane zostało jako ostateczne rozstrzygnięcie w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji.

2. Prezes Trybunału Konstytucyjnego zarządzeniem z 6 maja 2022 r. (doręczonym 30 maja 2022 r.) wezwał skarżącą do usunięcia braków formalnych skargi przez doręczenie odpisu lub kopii poświadczonej za zgodność z oryginałem: a) postanowienia Sądu Apelacyjnego z 18 listopada 2021 r. (sygn. akt [...]), b) kompletnego uzasadnienia postanowienia Sądu Apelacyjnego z 19 kwietnia 2021 r. (sygn. akt [...]) wraz z czterema kopiami, c) elektronicznego potwierdzenia odbioru. W piśmie z 3 czerwca 2022 r. (data nadania) skarżąca usunęła wskazane braki.

3. Zarządzeniami sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 6 września 2022 r. (doręczonym 26 września 2022 r.) i 21 lutego 2023 r. (doręczonym 14 marca 2023 r.) skarżącą wezwano do usunięcia braków formalnych skargi przez wskazanie: a) jakie wolności lub prawa skarżącej zostały naruszone przez zaskarżony przez nią przepis (wraz z uzasadnieniem), b) w jaki sposób zaskarżony przepis, w zakresie ujętym w *petitum* skargi konstytucyjnej, narusza wolności lub prawa skarżącej, c) dokładnego brzmienia zakwestionowanego przez skarżącą przepisu przez przytoczenie jego treści i wskazanie właściwego adresu publikacji; 2) uzasadnienie zarzutu niekonstytucyjności zakwestionowanego w skardze przepisu, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie; 3) doręczenie: a) odpisu lub kopii poświadczonej za zgodność z oryginałem postanowienia Sądu Apelacyjnego w G. V Wydział Cywilny z 18 listopada 2021 r. (sygn. akt [...]) wraz z uzasadnieniem, b) poświadczonego za zgodność z oryginałem wydruku elektronicznego potwierdzenia odbioru powyższego postanowienia.

W pismach z 29 września 2022 r. i 22 marca 2023 r. (daty nadania) skarżąca ustosunkowała się do powyższego wezwania.

4. Skarżąca uważa, że jej prawo zaskarżenia orzeczenia wydanego w pierwszej instancji „zostało naruszone, albowiem (...) nie miała możliwości złożenia zażalenia od niekorzystnego rozstrzygnięcia, tj. postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych, czym *de facto* zamknięto jej możliwość merytorycznego rozpoznania sprawy w dwóch instancjach (...). Art. 394² § 1¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.), (...) nie przewiduje (...) możliwości zaskarżenia postanowienia sądu odwoławczego w zakresie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych” (s. 1 i 2 pisma procesowego z 29 września 2022 r.).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymaganiom.

2. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji prawo do wniesienia skargi konstytucyjnej przysługuje każdemu, czyje konstytucyjne prawa lub wolności zostały naruszone w wyniku wydania w jego sprawie ostatecznego rozstrzygnięcia, opartego na niezgodnym z Konstytucją przepisie ustawy lub innego aktu normatywnego.

W myśl art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu trzech miesięcy od doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia. Wyczerpanie drogi prawnej jest warunkiem koniecznym z punktu widzenia subsydiarności skargi konstytucyjnej. W toku instancji skarżący musi więc wykorzystać dostępne mu zwykłe środki prawne, zapobiegające uzyskaniu przez orzeczenie waloru prawomocności.

Skarżący powinien zatem wskazać prawomocne rozstrzygnięcie, które zostało wydane w oparciu o zaskarżony akt normatywny. Tylko regulacja prawna, będąca podstawą ostatecznego orzeczenia odnoszącego się do praw lub wolności skarżącego, może być przedmiotem skargi, która – w przeciwnym wypadku – nabrałaby charakteru *actio popularis* (zob. m.in. postanowienie TK z 29 stycznia 2013 r., sygn. SK 36/12, OTK ZU nr 1/A/2013, poz. 15 i powołane tam orzecznictwo). Wskazanie takiego przepisu nie jest bowiem czysto „techniczną czynnością”. Jak zauważył Trybunał w postanowieniu z 14 maja 2003 r., sygn. Ts 56/02 (OTK ZU nr 2/B/2003, poz. 91): „nie chodzi (...) o wskazanie jakiegokolwiek – podjętego w toku postępowania – orzeczenia sądu, ale takiego, które nadać mogło ostateczny charakter merytorycznemu rozstrzygnięciu o konstytucyjnych prawach lub wolnościach skarżącego, wydanemu na podstawie zakwestionowanych w skardze przepisów”. Innymi słowy, chodzi o władcze rozstrzygnięcie, które ostatecznie – i choćby pośrednio – określa sytuację prawną skarżącego i ma znaczenie dla realizacji jego uprawnień (por. postanowienia TK z: 17 grudnia 1997 r., sygn. Ts 22/97, OTK ZU nr 1/1998, poz. 10; 12 sierpnia 1998 r., sygn. Ts 62/98, OTK ZU nr 5/1998, poz. 71; 13 października 1998 r., sygn. Ts 117/98, OTK ZU nr 3/1999, poz. 43; 4 grudnia 2000 r., sygn. SK 10/99, OTK ZU nr 8/2000, poz. 300; 7 sierpnia 2001 r., sygn. Ts 68/01, OTK ZU nr 8/2001, poz. 296; 26 maja 2008 r., sygn. SK 8/08, OTK ZU nr 4/A/2008, poz. 72).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego do zbadania zgodności z Konstytucją przepisów zamykających drogę sądową bądź wykluczających dopuszczalność wniesienia do sądu określonego środka prawnego konieczne jest uprzednie uzyskanie orzeczenia o odrzuceniu niedopuszczalnego z mocy prawa środka. Dopiero dysponując takim orzeczeniem, skarżący mógłby dochodzić stwierdzenia naruszenia prawa do sądu (zob. postanowienie pełnego składu TK z 10 marca 2015 r., sygn. SK 65/13, OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 35). Pogląd wyrażony w przywołanym orzeczeniu Trybunału stanowi, co do zasady – zgodnie z art. 37 ust. 1 pkt 1 lit. e *in fine* u.o.t.p.TK – wiążącą dyrektywę interpretacyjną dla kolejnych składów orzekających do chwili zmiany stanu prawnego lub do momentu odstąpienia od niego przez Trybunał w orzeczeniu wydanym w pełnym składzie.

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego skarżąca nie uzyskała ostatecznego rozstrzygnięcia naruszającego jej prawa określone w *petitum* skargi konstytucyjnej, ponieważ nie wniosła zażalenia na postanowienie o oddaleniu wniosku w przedmiocie zwolnienia od kosztów. Zażądała jedynie sporządzenia uzasadnienia postanowienia o odmowie takiego zwolnienia. Przedmiotem skargi nie uczyniono jednak prawa do uzyskania uzasadnienia niezaskarżalnego postanowienia, lecz prawo do wniesienia zażalenia. Okoliczność ta uniemożliwia merytoryczne rozpoznanie oraz przekłada się na odmowę nadania skardze dalszego biegu na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK.

3. Trybunał stwierdza również, że kwestionowany w skardze art. 394² § 1¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) nie był normatywną podstawą postanowienia Sądu Apelacyjnego w G. (sygn. akt [...]), z którym skarżąca wiąże naruszenie jej konstytucyjnych praw. Przepis ten nie determinował bowiem treści tego rozstrzygnięcia. Intencją skarżącej było zakwestionowanie braku możliwości zaskarżenia postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych wydanego przez sąd drugiej instancji, a nie brak możliwości jego uzasadnienia.

Z tych wszystkich powodów należało postanowić jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącej przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na niniejsze postanowienie w terminie siedmiu dni od daty jego doręczenia.